Vi

bringer

en særmelding

Sven Uhrskov

Vi bringer en særmelding
Sven Uhrskov

Genoptryk af samme bog fra 1945
Der er foretaget sproglige og retskrivningsmæssige ændringer.

ISBN: 978-87-92713-76-6
2. udgave - 1. oplag

Copyright© 2012 Sven Uhrskovs efterkommere og
Forlaget Uhrskov

Omslag: Frede Uhrskov
Forlagsredaktør: Vibeke Uhrskov Larsen

Bogen er sat med Times New Roman og Arial
Opsætning og layout: Vibeke Uhrskov Larsen

Forlaget Uhrskov
Særmarksvej 46a
6670 Holsted
www.skrivogtryk.dk

Trykt hos Eurographic Danmark

Forord

Om Sven Uhrskov

- født i 1915 i Hillerød, hvor han tilbragte hele sin barndom og ungdom
- kom ud at tjene som 14-årig
- gik på handelsskole, tog uddannelse som dekoratør
- fik job i en manufakturforretning
- under 2.Verdenskrig meget aktiv i modstandsbevægelsen, hvor han gik under dæknavnet ”Søren” - blev én af Hillerøds førende modstandsfolk
- udgav i efteråret 1945 udgav romanen ”Vi bringer en særmelding”, som handler om hans oplevelser i modstandsbevægelsen
- blev efter krigen kaptajn for Red Barnet. Stod sammen med sin kone, Bodil Uhrskov, for børnebespisningen i Polen og Rumænien
- blev i 1948 inspektør på Kofoeds Træningsskole på Amager - en skole for unge mænd med tilpasningsvanskeligheder. Mange af de unge mænd kom også i Sven Uhrskovs hjem. Ofte kom de for at låne penge. De fik dog ingen penge, men en snak, et måltid mad og en madpakke. Sven Uhrskov fortsatte undertiden med at tage sig af nogle af de fattigste og mest ensomme mænd, efter de havde forladt Kofoeds Træ-

ningsskole. De fik kost og logi samt menneskeligt nærvær
- købte i 1951 købte S. U. en lille forretning på Frederiksberg og begyndte at sælge sko.
- rejste i 1956, da Sovjet invaderede Ungarn, af sted som ”togleder” for at hjælpe med at hente ungarske flygtninge til Danmark. Endnu et eksempel på hans store omsorg for mennesker i nød. Han havde på det tidspunkt kone, 3 børn og en skotøjsforretning at tage vare på, men det kunne ikke stoppe ham
- købte omkring 1960 2 små butikker, som han slog sammen til én stor
- døde i 1976 – kun 61 år gammel

Sven Uhrskov var igennem hele sit liv et meget socialt engageret menneske. Han var meget aktiv i foreningen ”Træf nye mennesker”, var med til at stifte ”Dansk-Polsk Venskabsforening” og var aktiv i ”Den internationale Højskole” i Holte.

Sven Uhrskovs hjem gav ofte husly til studerende fra blandt andet Polen og Afrika.

Samtale mellem forlagsredaktør, Vibeke U. Larsen, og Sven Uhrskovs børn, Anne Marie og Jens Uhrskov

Forlagsredaktør: - *Hvorfor skrev jeres far romanen "Vi bringer en særmelding"?*

Anne Marie: - Vores far havde behov for at få bearbejdet de mange grusomme oplevelser, og det fik han gjort ved at skrive romanen. Det var meget vigtigt for ham at fortælle den sande historie om krigen. Han var meget stolt af sin bog. Det at skrive bøger lå på en måde i blodet, da hans far, Anders Uhrskov, var forfatter. Anders Uhrskov skrev i løbet af sin levetid over 70 bøger om kultur og folkeminder.

Jens: - Det er meget vigtigt for mig at slå fast, at det, vores far beskriver i romanen, er virkelige hændelser, flere af dem velkendte historiske episoder, som han selv har været involveret i. Det er helt unikt, at alle disse hændelser bliver nedskrevet af en person, umiddelbart efter han har været midt i begivenhederne!

Forlagsredaktør: - *Hvorfor valgte jeres far at give personer og lokaliteter i bogen fiktive navne?*

Jens: - Han ønskede ikke at udlevere nogen ved at skrive personens rigtige navn, da der så kort efter krigens afslutning stadig var mange uafklarede

spørgsmål. De forskellige lokaliteter, som han nævner i bogen *Hulerød, Skærbæk Skov, Skærbæk Sø, Kjærsholm Højskole*, svarer til Hillerød, Grib Skov, Esrum Sø og Askov Højskole, som han var elev på under krigen.

Forslagsredaktør: - *Bar jeres fars liv præg af hans oplevelser i modstandsbevægelsen?*

Anne Marie: - Oplevelserne i modstandsbevægelsen havde sat dybe spor i vores fars liv. Vi tre børn var ikke i tvivl om, hvad oplevelserne betød for ham. Han sad for eksempel aldrig med ryggen til en dør af frygt for at blive angrebet. En anden ting var, at hans forhold til tyskerne aldrig blev godt. Vi havde et sommerhus i Nordjylland, og det var helt utænkeligt for ham at leje det ud til tyskere.

Forlagsredaktør: - *Talte han nogensinde om sine oplevelser?*

Anne Marie: - I vores barndom fortalte vores far hver aften historier til os. Historierne handlede meget om hans barndom, men også rigtig meget om besættelsestiden. I en årrække tog han rundt på kommuneskoler og fortalte om sine oplevelser som modstandsmand. Han påpegede altid, at han ikke følte sig som en helt, men at han blot havde set det som sin borgerpligt at kæmpe mod tyskerne.

Jens: - Jeg husker, at vores far tog os med ud til Grib Skov, hvor han viste os ”Smørstenen” og fortalte om ”Slaget ved Smørstenen”, som han jo selv havde været med i. Han fortalte, hvordan de var blevet omringet af 120-150 tyske politisoldater. Det var kamptrænede tropper fra Horserød, der kom fra den tyske vestfront – ikke de slatne tyske soldater fra den lokale Hillerødafdeling. Til trods for at det var en ret voldsom ildkamp, blev der kun taget fire fra modstandsbevægelsen. Far skriver om slaget i sin bog – det er der, hvor de ender med at sejle over Esrum Sø (i bogen Skærbæk Sø) og derefter bliver fragtet til Hillerød (i bogen Hulerød) i en hestevogn. Far viste os, hvor de var blevet omringet, og fortalte detaljeret om, hvordan de slap væk. Jeg har hørt, at Frederik IX efter krigen tog op til Smørstenen, hvor han, i anledning af slaget, afholdt en mindehøjtidelighed. Det var måske derfor ”Slaget ved Smørstenen” blev en af de mest omtalte ildkampe mellem tyskerne og modstandsbevægelsen.

Anne Marie: - Ude i Grib Skov viste vores far os også våbengemmesteder under jorden og fortalte om våbennedkastningerne. Han sagde, at de konstant var på flugt fra tyskerne, og at det fik ham til at føle sig som et jaget dyr, altid på flugt. Han blev ramt af skud flere gange – heldigvis fik han kun huller i tøjet og overfladiske sår. Vi hørte også om, hvordan det var at leve ”under jorden” og om hans store taknemmelighed over for de mennesker, der hjalp mod-

standsfolkene. Mange af dem blev hans venner for livet.

Jens: - Der var også sjove hændelser, for eksempel episoden, som vores far også skriver om i romanen, hvor han og Dalle gemte sig en hel nat på et iskoldt høloft. I kampen for at få varmen tog de vanterne på fødderne og følte sig, meget mod deres vilje, nødsaget til at lægge sig tæt sammen og omfavne hinanden, hvilket de begge udtrykte stor utilfredshed med.

Forlagsredaktør: - *I romanen hører vi om den store razzia i Nordsjælland i 1944, hvor modstandsbevægelsen led et meget stort knæk. Vi læser blandt andet om, at Martin og hans gruppe bliver nødt til at forsvinde fra Hulerød. De tager til København, og med deres nye base som udgangspunkt går de straks i gang med at reorganisere modstandsgrupperne. Bob siger et sted i romanen: "Vi må hurtigst muligt se at få gang i det hele igen. Vi skal have samlet alle, der flygtede under razziaen. Der skal findes nye depotsteder, og vi skal have lavet lister over vores styrker. Så snart alt dette er klaret, skal vi igen have gang i modtagelserne."*
Har jeres far nogensinde fortalt jer om den store razzia i november 1944?

Jens: Ja, han fortalte, at han var "gået under jorden", da den store razzia kom. Det hus, som han gemte sig i, blev pludselig midt om natten omringet af tyskere.

Han fortalte os, hvordan han flygtede ved at kravle ud gennem et badeværelsesvindue og videre over i et træ og fra det træ over i et andet og til sidst over muren til nabohusets have. Det var under denne razzia, størstedelen af Nordsjællands modstandsbevægelse blev optrævlet. De mistede rigtig mange folk og blev dermed sat mange måneder tilbage. Jeg mener at kunne huske, at tyskerne tog 31 modstandsfolk på to dage. Man fandt vist aldrig helt ud af, hvad der havde forårsaget den store razzia. Man ved, at der havde været en eller flere stikkere involveret, og at de første modstandsfolk, der blev taget, blev udsat for tortur, deriblandt en topleder, som kendte navnene på mange modstandsfolk (ikke kun deres dæknavne). Far mistede alle sine mænd på nær tre under den razzia, og han undslap kun selv med nød og næppe.

Forlagsredaktør: - *Havde jeres far kontakt med vennerne fra modstandsbevægelsen efter krigen?*

Anne Marie: - Ja, der blev hvert år holdt 4. maj fest, hvor alle vennerne fra modstandsbevægelsen samledes. Det foregik for det meste hjemme hos os. De mennesker betød rigtig meget for vores far.

Forlagsredaktør: - *Havde jeres far gemt "minder" fra krigens tid?*

Anne Marie: - Ja. I vores have havde vi en gammel jerncontainer, som var blevet kastet ned under kri-

gen. Vi havde plantet den til med smukke blomster. Min far havde også gemt en faldskærm fra en af de nedkastede containere. Min mors brudekjole blev syet af den faldskærm. Han gemte sine våben og patroner i soveværelset, da han ikke var helt overbevist om, at der ikke ville blive krig igen.

Forlagsredaktør: - *Hvad hed gruppen, som jeres far var med i?*

Jens: - Det er et svært spørgsmål, simpelthen fordi der var adskillige grupper, og jeg fandt aldrig rigtigt ud af, hvordan det virkede. De første år var han alene. Han lavede sabotage alene. Jeg ved, at han dannede en gruppe i Fredensborg i 1944. Jeg mener, det var efter den store razzia. Hen mod slutningen af krigen handlede det mest om våbenmodtagelse. Her

deltog altid indtil flere grupper. Ved Smørstenen var de vist 18 mand i alt, fordi det var et dobbeltnedkast, som krævede mange til at løfte, transportere og gemme de mange containere. Der var megen hemmeligholdelse omkring navne – både gruppenavne, personnavne og dæknavne. Det var en fast regel, at ingen måtte kende til navnet på mere end to inden for den samme gruppe. Når vores far talte om "gruppen", mente han altid den sidste gruppe, han var med i. Jeg ved, at fars bataljon hed Kulsvierbataljonen og var den styrke, der dækkede Nordsjælland Vest. Det var en landsdelsstyrke, ikke en gruppe. Efter den store razzia i 1944 var Kulsvierbataljonen helt nede på 100, men lige før krigen sluttede, var den vokset til over 1000. Heraf havde far 250-300 fra Hillerød.

Mindestenen over slaget ved Smørstenen

Om romanen:

I efteråret 1945, få måneder efter krigens afslutning, udkom romanen ”Vi bringer en særmelding”. Ifølge forfatteren Sven Uhrskovs børn, Anne Marie og Jens Uhrskov, var deres fars mission med romanen at fortælle sin egen oplevelse af krigen. Han ønskede frem for alt at fortælle den sande historie, præcis som han havde følt og oplevet den på sin egen krop. Igennem romanens hovedperson, Martin Bech, giver Sven Uhrskov os et indblik i, hvordan det var at være ung under besættelsen. Han skriver levende og medrivende om sine oplevelser som aktiv i modstandsbevægelsen.
Hovedpersonen, Martin, er midt i tyverne, da han en novemberdag i 1941 føler sig kaldet til at kæmpe for sit fædreland. Han ser det som sin borgerpligt at være med i kampen. Martins første opgaver bliver i den illegale bladtjeneste. Senere er han med til sabotageaktioner, og i slutningen af krigen er han med på modtageholdene, når der nedkastes containere med våben og ammunition fra luften.
Martin er et følsomt menneske og vænner sig aldrig helt til de farefulde jobs i modstandsbevægelsen. Angsten følger ham som en ubønhørlig skygge. Til trods for denne konstante angst, fortsætter han hårdnakket sin kamp for fædrelandet.

Kapitel 1

November 1941

”Hvad kan jeg hjælpe Dem med?” Martin bukkede høfligt for de to damer, der trådte ind i L. P. Jacobsens manufakturforretning.

”Vi vil gerne se på en kjole.”

”Ja tak, vil De være så venlig at kigge op på 1. sal!” Han kaldte på en af ekspeditricerne og bad hende tage sig af damerne.

L. P. Jacobsens manufakturforretning var en stor, velrenommeret butik med et stort udvalg af stoffer – silkestoffer, uldne kjolestoffer og bomuldsstoffer i forskellige farver. Alt lå sirligt sorteret i de mange reoler.

Som uddannet ekspedient havde Martin et godt kendskab til alle varer i forretningen, og han interesserede sig meget for både at købe ind og at sælge. Indtil for nylig havde han nydt livet i forretningen og alle de funktioner, der fulgte med arbejdet, men på det seneste var han mere og mere begyndt at føle sig påvirket af landets situation. Han følte efterhånden, der var noget, der var vigtigere end hans arbejde i forretningen.

Danmark havde nu været besat i over halvandet år, og Martin havde flere gange spurgt sig selv, hvad han, som havde aftjent sin værnepligt, egentlig gjorde for sit land. Han deltog ganske vist i ungdomsarbejdet, men han følte, han burde gøre mere end det. På slagmarkerne døde hver dag tusindvis af jævnald-

rende unge mænd, unge mænd med familier og et hav af fremtidsdrømme, akkurat som han selv. Han havde det dårligt med, at han bare gik her og hyggede sig, og han forstod til fulde, at de nationer, der ofrede alt i kampen mod nazismen, så med foragt på ham og hans landsmænd.
Der blev gang på gang bøjet af over for tyskernes krav. Han havde for nylig hørt rygter om, at den danske regering var blevet lokket til at skrive under på Antikominternpagten, en pagt, der gik ud på at bekæmpe Rusland og kommunismen. Hvad skulle det hele ikke ende med?
Martin blev revet ud af sine tanker, da butiksdøren gik op. To unge damer i moderne antræk, røde sko og postkasserøde læber og negle, trådte ind. Med sig havde de en foxterrier, som ustandselig viklede snoren ind imellem dens poter og damernes silkeben.
”Jeg ville gerne se på noget crepe satin til en selskabskjole,” sagde den ene. ”De ved,” hun slog ud med hånden med de rødlakerede negle, ”Ida har fået sådan noget bedårende turkisfarvet stof hos Fonnesbech. Har De sådan noget?”
Martin havde svært ved at vende tilbage til virkeligheden. Han var nødt til at gemme sine spekulationer til senere, for lige nu var han på arbejde i Hulerøds førende manufakturforretning, hvor det gjaldt om at servicere kunderne optimalt. Han fandt straks det efterspurgte silkestof frem.
De to damer forlod kort efter forretningen med et tilfreds smil om munden.

Om aftenen meddelte BBC i sin første aftenudsendelse, at Danmark, eller rettere Scavenius, havde skrevet under på Antikominternpagten i Berlin. Dermed stillede Danmark sig moralsk bag Tyskland i kampen mod Rusland. Der var ingen tvivl om, at der her var blevet handlet imod folkets vilje. Den danske stemme fra London opfordrede da også alle landsmænd til at tilkendegive deres protester mod dette tiltag. Der blev opfordret til, at københavnerne selvsamme aften skulle gå i demonstration på Amalienborg Slotsplads.
Martin frydede sig over opfordringen. Ja, sådan skulle det være! tænkte han. Efter at have slugt sin mad, susede han af sted til stationen, hvor han lige netop nåede aftentoget til København.
Fra Hovedbanegården tog han den lige vej til slotspladsen, som han forventede ville være sort af mennesker. Han så det nemlig som folkets pligt at vise regeringen, at det ikke havde til hensigt at bøje sig for tyskernes krav. Til Martins store overraskelse lå slotspladsen stille hen i mørket. Der var ikke mødt ét eneste menneske frem. Det eneste, man kunne høre, var lyden fra garderstøvlernes slag mod stenbroen, når vagten afpatruljerede fortovet foran residenspalæet.
Han følte sig både snydt og til grin.
Martin besluttede sig for at tage ud at besøge sin bror, Erik, som boede ude på Amager.

Gaderne var mørklagte og øde. Der var ikke et menneske at se. Kunne det virkelig passe, at hele byen sad artigt inden døre og affandt sig med det hele? Erik blev glad for at se sin bror. Mens svigerinden rettede te an, fortalte Martin om sin fiasko på Amalienborg. Erik havde forklaringen på, hvorfor det ikke var gået, som Martin havde forventet.
”Det er nu engang sådan med os danskere, at hvis englænderne eller andre beordrer os ud at demonstrere, så gør vi det ikke. Vi vil kun handle af egen drift, ikke på kommando.”
”Det allerværste er, at vi ikke kan stille noget op over for tyskerne. Vi får altid stukket i næsen, at vi skal bevare roen. Vi skal vel bare sidde med foldede hænder og sige tak, hver gang de sparker os,” sagde Martin ophidset.
”Jeg kan godt forstå, du eksploderer engang imellem. Det er ikke morsomt at være vidne til det, der er ved at ske. Jeg er godt klar over, at underskrifterne på den pagt vil blive benyttet som propaganda over for det tyske folk, nu hvor felttoget mod Rusland ikke er gået efter Hitlers plan og Goebbels løfter. Vi må ikke handle overilet, men lade hjerne og hjerte korrespondere, før vi handler, især nu hvor vi står over for en farlig fjende.”
Erik, som var civilingeniør, var vant til at opstille beregninger, før han handlede. Eriks ord betød meget for Martin. Det var noget andet at lytte til Erik end til de snusfornuftige ældres forklaringer om, at et land skulle styres med sund fornuft, og at en saglig vurde-

ring af forholdene forbød alle handlinger, der var forårsaget af unge menneskers ophidsede følelser. Nej, de ville ikke risikere noget, de ville hellere slå halv skade med dem, der vandt, som han for nylig havde hørt en velnæret gårdejer sige.
De to brødre supplerede hinanden på bedste vis. Selv om den ene havde let til at hidse sig op, og den anden altid først skulle bruge tid til at tænke tingene roligt igennem, så ville de i bund og grund det samme.

Nogle dage senere kom det borgerne i Hulerød for øre, at der havde været store studenterdemonstrationer i København mod Scavenius og hans underskrift. Det fik alle til at ånde lettet op. Så var de alligevel kommet ud af busken. De ville ikke længere bide harmen i sig og undertrykke deres modstandsvilje.
I dagligdagen havde Martin sine små skærmydsler med forretningens midaldrende lagerchef, Kramer. Kramer var medlem af *Aldrig mere krig,* og han og Martin stod meget langt fra hinanden, når det drejede sig om holdninger.
”Man skal behandle de menige tyske soldater som mennesker. Når de er anstændige imod os, skal vi også komme dem i møde. De er tvunget herop og kan jo ikke gøre for besættelsen. Nej, hvis det er en af de ledende nazister, der kommer her, så skal han nok få besked,” sagde Kramer, mens han stirrede frem for sig med et dystert udtryk i øjnene.

”Ledende nazister. Ja, hvis det er Hitler eller Goebbels, De venter på, så kan De jo regne med at få god tid til at overveje, hvad det bliver for en besked, De vil give dem. Men hvad med alle de officerer, De har ekspederet her i forretningen? Har der ikke været én eneste nazist imellem dem? Eller de har måske ikke været tilstrækkeligt ledende?”
”Chefen har pålagt mig at ekspedere de tyske soldater. Jeg må jo gøre min pligt.”
”Ja, og han har sikkert også bedt Dem om at traktere dem med cigarer, som De gjorde forleden. Nej, De fedter for dem, gør De, og De ved udmærket godt, at den såkaldte *handel* kun er en moderne form for plyndring.”
Kramer blev rød i hovedet af ophidselse.
”Deres uforskammetheder kan De godt holde for Dem selv. Føj for en knægt! Jeg ved nok bedst, hvad der tjener mig og landet til gavn,” fnyste han.
Diskussionen blev afbrudt, da der kom kunder i forretningen, og tonen blev straks mere høflig og elskværdig.
Forholdet til besættelsesmagten blev drøftet overalt. Meningerne stod ofte stejlt mod hinanden. Der var venner, der skiltes i vrede. Modsat skete det også, at mange fandt sammen på grund af meningsoverensstemmelser. Tyskerne kunne forbyde meget, men få danskerne til at tie, det kunne de ikke.

Kapitel 2

Foråret 1942

Krigen rasede på tredje år. Med Japans og Amerikas indtræden i stormagtskrigen var stort set hele kloden omspændt af krigens flammer.

I Danmark var spiren til den illegale presse blevet lagt med *Frit Danmark, Land og Folk* og *Studenternes Efterretningstjeneste.* Sidstnævnte var udsprunget af studenterdemonstrationernes løbesedler.

Martin var målløs, da han så de første illegale blade. Tænk, at der var folk i det besatte Danmark, der i den grad turde gå imod det nazistiske tyranni.

Nazismens enorme krigsmaskine og dens grusomme handlinger havde i starten fået de fleste mennesker til at føle sig handlingslammede.

Martin selv var startet i det små i modstandsarbejdet. Han fik tilsendt illegale blade. Fra sin bror, Erik, modtog han *Studenternes Efterretningstjeneste* og *Frit Danmark*, og fra en håndværker, som gik under navnet Puk, modtog han *Land og Folk*. Bladene kom i en maskinskrevet konvolut med fingeret afsender. Der var kun få eksemplarer af hvert blad. Bladene gik fra hånd til hånd, indtil de var blevet så slidte, at de var helt ulæselige.

Der var flere formål med den illegale presse. Den skulle frem for alt bekæmpe den tyske propaganda, og derudover skulle den blandt andet bringe alle de nyheder og oplysninger, som den tyske censur havde forbudt dagspressen at bringe.

Censurens knægtelse af sandheden havde medført, at de mest utrolige rygter svirrede i luften. Rygterne virkede som giftige insektsværme. Men da de illegale blade for alvor kom i omløb, virkede bladene nærmest som en desinfektion. Deres ihærdige bestræbelser på at bringe autentiske nyheder hjalp på mirakuløs vis med at rense luften for løse rygter. Interessen for den illegale presse var stor, og mange blev i løbet af ganske kort tid afhængige af bladene.

En dag kom en ældre herre ind i manufakturforretningen.
”Er De Martin Bech?”
Da manden bad om en samtale under fire øjne, tog Martin ham med ind i bagbutikken.
”De har kontakt med frihedsbevægelsen, ikke sandt?”
Martin undrede sig over, hvad den fremmede mand ville ham. Det var måske en fælde! Den fremmede mærkede straks Martins skepsis og smilede til ham.
”Jeg kommer for at give et lille bidrag til jeres arbejde. Du skal vide, at jeg ønsker at modtage bladene regelmæssigt. Jeg hedder Højby og bor på Østervænget.”
Den fremmede gav ham en konvolut og forsvandt. Da han åbnede konvolutten, fandt han 250 kroner. Martin talte pengene igen og igen. Det var næsten ikke til at tro det. Erik havde flere gange talt om, at de manglede penge til bladene. Disse penge var gået

fra hånd til hånd, indtil de til sidst havde nået deres bestemmelsessted. Han blev helt varm om hjertet ved tanken. Det var snarere tilliden end pengene, der gjorde ham glad. Ingen kvittering, ingen højtidelige løfter. Martin fyldtes af en dejlig følelse af broderskab til tusinder af mennesker.

Lørdag aften var den helt store aften i forretningen. Selv om der var travlt, herskede der altid en hyggelig stemning. De unge karle og piger fra oplandet fyldte butikken. Personalet var ekstra oplagt til travlhed. Jacobsen for rundt som en æggesyg høne. Han ville helst være alle vegne for at være sikker på, at alle fik netop det, de søgte. De seneste år havde de tyske soldaters daglige tilstedeværelse i forretningen ødelagt noget af den gode stemning, men lørdag aften var det noget helt andet. Da kom der nemlig så mange kunder, at personalet kunne undgå at ekspedere tyskerne og stadig være fuldt optaget. Martin stod i lingeriafdelingen og ekspederede to unge landmænd, da Jacobsens stemme skar gennem lokalet.
”Telefon til Bech!”
Det var sygehuset, der ville vide, om Martin kunne komme og give blod. Da han hørte, at det gjaldt menneskeliv, tog han straks af sted.

”En halv liter! Tak!” sagde sygeplejersken og forsvandt med Martins blod.

”Det var lige i sidste øjeblik! Tak fordi De kom så hurtigt,” sagde lægen og sendte ham et anerkendende smil.
Efter tapningen var han helt euforisk. Tænk at have været med til at redde et andet menneskes liv! Der var nok, der hver dag tog andres liv. Martin tog fra sygehuset med en følelse af at have udrettet noget stort.

Kapitel 3

Forår 1943

Selv om det ind imellem var svært, så vedblev det danske folk med at holde modet oppe under fremmedherredømmet. Man havde lige fra starten forventet en hurtig krigsafgørelse. Nu stod man imidlertid ved starten til det fjerde krigsår. Tyskerne stod i Stalingrad, Kaukasus og Ægypten, og herhjemme havde eftergivenhedspolitikkens bannerfører, Scavenius, dannet regering efter en diplomatisk manøvre fra tyskernes side. Danskerne bøjede nakken, men ikke viljen. Besættelsestiden havde lært folket at tone rent flag uden direkte at vise fjendskab. Gestapo kunne ikke gennemskue danskernes overlegne og værdige optræden. De lune underfundigheder og den ironiske humor lå over herrefolkets fatteevne.

Det så desværre ud til, at mørklægningen ville blive langvarig, og hele situationen begyndte efterhånden at se temmelig håbløs ud.

Midt i det mørkeste mørke kom den glædelige nyhed om amerikanernes invasion i Nordafrika. De Allierede havde indledt deres offensiv. Der kom endvidere meldinger om, at det var begyndt at lysne i øst, eftersom Hitler havde lidt et knusende nederlag ved Stalingrad. Alt dette gav nyt håb og fornyet tro på fremtiden, og ikke mindst fornyet vilje til at forstærke modstanden mod besættelsesmagten.

”Naturligvis! Når andre kan lave illegale blade, kan vi vel også,” sagde journalist Gormsen ivrigt.
”Ja, men vi må planlægge det hele meget grundigt, ellers brænder vi nallerne,” sagde Martin roligt, ”lad os tale med Valentin om det.”
Martin og Gormsen besluttede sig for at tage hen til Valentin.
Tusmørket havde sænket sig over byen. Byens borgere havde travlt med at komme hjem. De tyske soldater drev rundt i gaderne, tilsyneladende uden noget egentligt mål - ingen var dog i tvivl om, at det var piger, de var ude efter.
Det var ikke længere de store stoute prøjsere, man så i gadebilledet, men derimod en mere eller mindre tilfældig samling tyskere iført skidengrønne skihuer og celluldsuniformer og med bukserne stoppet tilfældigt ned i støvlerne. Det så nærmest ud, som om uniformerne var hængt til tørre på soldaterne.
Rundt omkring i portene og i de mørke opgange stod pigerne og fjasede med soldaterne. De forstod ikke hinandens sprog, men det betød åbenbart ikke noget. Sprogvanskelighederne var tilsyneladende ikke nogen hindring for det hyggelige samvær.

”Kom indenfor, de herrer! Hvad kan jeg hjælpe med?” Musiklærer Valentin bød indenfor.
Martin og Gormsen fortalte om deres planer. Valentin var straks fyr og flamme. De tre aftalte, at Gormsen skulle skaffe nyhederne og skrive bladet. Trykningen skulle de klare ved fælles hjælp, og uddelin-

gen skulle Martin og Valentin stå for. Alle, som havde mulighed for det, skulle hjælpe med at skaffe penge. Pengene skulle blandt andet gå til køb af duplikator, stencils og papir.
Efter megen møje og besvær lykkedes det dem at få fat i en brugt duplikator fra København. Den kostede 200 kroner. Der blev købt papir og stencils, og arbejdet kunne gå i gang.
Bedst som de var klar, kom der malurt i bægeret. Trekløverets vigtigste person, journalist Gormsen, meddelte, at han skulle forflyttes til et større dagblad i Jylland.
Martin hentede duplikatoren ude hos Gormsen og gik, da han kom hjem, straks i gang med at afprøve den. Det blev ikke nogen succes, for uanset hvad han gjorde, så virkede den ikke. Han opgav til sidst og tog hen og hentede Puk.
Martin og Puk asede og masede med duplikatoren til langt ud på natten, men lige lidt hjalp det. De gav op, og deres stolte plan endte dermed med at løbe ud i sandet. I stedet valgte de at kaste sig over uddelingen af de allerede eksisterende illegale blade. Der var efterhånden mange af slagsen på markedet. Oplysnings- og nyhedstjenesten var kommet ind i en rigtig god gænge.

Sabotagen, en ny og mere direkte modstandsform, var ved at brede sig i landet. Der gik rygter om, at en virksomhed, som arbejdede for tyskerne, var blevet

sprængt i luften. Folk undrede sig over, hvad det var for nye metoder, der var blevet taget i anvendelse. Hele fjendens propagandamaskineri blev sat ind mod sabotagen. Der blev sagt, at det var udenlandske agenter og asociale elementer, der på forbryderisk vis ødelagde den danske industris produktionsapparat, det produktionsapparat, som danskerne selv måtte være interesseret i at holde intakt i en så vanskelig tid. Propagandaen virkede i starten. Den fik de fleste til at være imod sabotagen. Folk sagde, at hvis man skulle sabotere alle de virksomheder, der arbejdede for fjenden, så kunne man lige så godt brænde alle Danmarks bøndergårde af med det samme.
De fabrikker, der arbejdede så meget for fjenden, at de havde noget at frygte, ansatte "bevæbnede" sabotagevagter. Deres udstyr var knipler, lygter og fløjter. Der gik ikke lang tid, før revolverbevæbnede sabotører holdt de "bevæbnede" sabotagevagter op. Mens nogle sabotører således holdt vagterne op, gik andre i gang med at udlægge bomber.
Sabotagevagterne blev snart udskiftet med bevæbnede soldater, der skulle beskytte tyskernes interesser mod deres egne landsmænd. De blev, og det med rette, i den illegale presse betegnet som landsforrædere. Efterhånden blev det mere og mere udbredt, at det var folk fra modstandsbevægelsen, der tog ansættelse som sabotagevagter, hvilket i sagens natur lettede sabotørernes arbejde betydeligt.
Der var kun nogle få danskere, som gjorde aktiv modstand mod tyskerne. De fleste gjorde ligesom

regeringen den 9. april - de protesterede formelt, men bøjede af for kravene.

Martin havde, i lighed med mange andre danskere, svært ved at forstå, at danske skuldre skulle bære krigens byrder, selv om han godt var klar over, at situationen var den samme i stort set hele Europa. I Rusland havde man oplevet *den brændte jords politik,* som gik ud på, at bønderne havde været nødt til at brænde deres fædrenegårde af før Sovjethærens tilbagetrækning. Det gik pludselig op for Martin, hvor stort et offer disse mennesker havde bragt deres fædreland, og hans skepsis over for sabotagen ændredes til stor beundring for de ukendte patrioter, som udførte dette farlige arbejde.
Da Martin en dag læste i den censurerede danske presse, at der havde været seks sabotager i Hulerød på én nat, fyldtes han af stolthed på sin bys vegne, men det fik ham også til at tænke på, at det var en stor fejl, at han ikke selv var med i sabotagearbejdet. Han var godt klar over, at han allerede var en aktiv del af modstandsarbejdet via uddelingen af illegale blade, men han følte pludselig, at han burde være en del af sabotagearbejdet.

Danmark var som en lille mus under en kattepote. Den øverstbefalende for de tyske tropper i Danmark forsøgte at stikke kløerne frem, mens det tyske riges befuldmægtigede, Dr. Best, forsøgte at skjule sine

kløer og blot viste sin bløde pote. Dr. Bests politik fik overtaget for en tid, hvilket blandt andet førte til, at Danmark fik tilladelse til at holde valg den 23. marts 1943. Valgresultatet var på forhånd dømt til at blive misvisende. For det første var et af partierne blevet forbudt, og for det andet kunne en ny samlingsregering ikke komme uden om Scavenius som statsminister. Den fremtidige regerings kurs var dermed fastlagt på forhånd. Et enkelt parti stillede sig i opposition til samlingsregeringens politik og hævdede, med nogen ret, at de, der støttede samlingspartierne, gik ind for eftergivenhedspolitikken. Samlingspartierne krævede samling omkring de gamle partier, således at befolkningen kunne danne en enig blok mod Nazismen, og de hævdede, at alt, hvad der var imod denne samlingsblok, ville virke splittende og dermed være af det onde for landet. Derudover var der Nazistpartiet, som udelukkende gik tyskernes ærinder.

Valgdeltagelsen var stor på valgdagen. Som bevis på, at vælgerne havde stemt, fik de et lille skjold i de danske farver, hvorpå der stod *har stemt.* Martin stemte på oppositionen. Nazistpartiet led et knusende nederlag. Det udgjorde kun to procent af vælgerne. Oppositionspartiet fik også omkring to procent af stemmerne, mens resten af stemmerne gik til samlingspartierne. 98 procent stemte imod besættelsesmagten og deraf rundt regnet 96 procent for samlingsregeringens politik.

Scaveniusregeringen fortsatte.

Det var langt om længe blevet forår. Forårets komme virkede opløftende i en tid med krig og elendighed, vareknaphed og rationering. Et af de kærkomne lyspunkter var, at man nu kunne vente til klokken ti om aftenen med at rulle de kedelige sorte mørklægningsgardiner ned. Børnene havde indtaget de små sideveje. De hinkede, trillede kugler og løb på løbehjul, så det var en sand fornøjelse. De mandlige beboere på *De Gamles Hjem* havde vovet sig ud på havebænkene, hvor de sad og nød deres danske tobak i solskinnet.
Martin gik og nynnede i forretningen. Han var blevet forelsket. For ham var det som at springe på hovedet ud på dybt vand. Han ville helst på forhånd sikre sig, at vandet havde en passende temperatur. Han havde for flere år siden haft en dårlig oplevelse med en pige og havde siden da været meget tilbageholdende med at indgå i et nyt forhold. Nu var han plumpet på hovedet i og mærkede usikkerheden nage dybt inde. Han skulle møde hende i aften. De havde aftalt at cykle ud til et traktørsted, som lå i idylliske omgivelser ved en lille sø i Skærbæk Skov.

”Nå, hvordan gik det med at komme af sted?”
”Åh, det klarede jeg nemt,” sagde Hanne og sendte ham et lille skævt smil, ”men mor er ved at være ret

nysgerrig efter at finde ud af, hvad der har optaget mig så stærkt i den senere tid."
De nød synet af det spirende liv på markerne og langs gærderne, mens de cyklede af sted ud til deres bestemmelsessted. Overalt var der brudt friske knopper frem, som kiggede forventningsfuldt til alle sider for at orientere sig om, hvad det var for en verden, de var kommet til. Martin mærkede lidt af den samme forventningsfulde følelse, når han betragtede Hanne. Det var, som om hun smeltede sammen med alle forårstegnene, når hun sad der og trampede energisk i pedalerne. Det lyse hår og nederdelen stod i et brus omkring hende. Den rødstrikkede bluse sad stramt ind til kroppen og fremhævede hendes lille nyudsprungne bryst så smukt.
"Har du ellers oplevet noget nyt siden sidst?"
"Nej, egentlig ikke noget særligt," Hanne trak lidt på det. Hun var ansat på et stort sagførerkontor, så der var altid noget at fortælle om.
"Så *er* der altså noget nyt?"
"Nå, ja, hvis du endelig vil vide det."
Hun holdt en lille kunstpause.
"Åh, det var bare bogholderen, der var lidt nærgående i går, men han fik sig én over fingrene."
"Hvad pokker bilder han sig ind?" røg det ud af Martin.
Hanne havde spillet hjerter es ud.

Traktørstedet lå i de smukkeste omgivelser, man kunne tænke sig. Martin og Hanne kunne ikke have

valgt et bedre sted til deres møde. De satte sig ved et bord i det fri og bestilte kaffe og plumkage.
Martin betragtede Hanne. Hvor var hun dog charmerende, men passede de nu også sammen? Var han ikke for dyster til hendes lyse sind?
”Hvad spekulerer du på?” Hanne rynkede på næsen og kiggede misbilligende på Martin.
”Åh, jeg sidder bare og ærgrer mig over den frække bogholder.”
”Nå ham! Ham skal jeg nok holde tre skridt fra livet. Sådan en gift mand, føj for pokker!” Hanne slog med nakken. ”Jeg har jo dig,” tilføjede hun lidt kælent og lagde hovedet på Martins skulder.
Efter kaffen gik de ned til søen og satte sig tæt sammen i det forårsgrønne græs. Hvor var der smukt og idyllisk! Træerne spejlede sig i søens vand, fuglene var ved at gå til ro, og aftensolen gemte sig rødmende bag nogle skyer i vest som en kysk pige, der gemmer ansigtet bag sit slør.
Mens de sad og nød aftenstemningen, kom Martin til at tænke på, hvordan menneskene respektløst ødelægger den smukke natur, hvordan de myrder og lemlæster i en grad, der sætter selv det mest blodtørstige rovdyr til vægs. Hvor var der dog megen sandhed i Storm P`s lakoniske bemærkning *Ethvert fremskridt er et tilbageskridt.*
Pludselig rejste Martin sig.
”Skal vi ikke gå? Duggen begynder at falde.”
Han tog Hanne i sine arme og bar hende trods skrig og protester op til cyklerne. På den måde forsøgte

han at aflede opmærksomheden fra de dystre tanker, som fyldte hans sind. Hanne skulle helst ikke kende til dem.
Martin og Hanne nød hjemturen i den friske forårsluft.

Sommeren 1943
Sommerferien stod for døren. I år skulle Martin tilbringe det meste af sin 2 ugers sommerferie i en lejr i Nordjylland med *Frivillig Dansk Arbejdstjeneste.*
”Du er tosset,” sagde en af hans venner og rystede opgivende på hovedet, ”du har sommerferie, og så tager du ud og arbejder!”
”Jamen, kan du da ikke forstå,” ivrede Martin, ”vi har nu i tre år holdt møder i en uendelighed i Ungdomssamvirket. Vi har talt og sunget og diskuteret - og om hvad? Om at vi skulle stå sammen og gøre en indsats for vores land. Kan du da virkelig ikke forstå, at det er befriende for en gangs skyld at *gøre* noget i stedet for bare at *tale* om det. Jeg ved godt, at det ikke er meget, man kan nå at udrette på otte dage, men det betyder meget for mig at være med til at yde en indsats. Jeg glæder mig allerede.”

Martin ankom til arbejdslejren en aften sidst i juni. Han blev straks vist over i laden, hvor han fik anvist en plads i halmen sammen med de 30 andre unge

mænd, der som han havde valgt at deltage i arbejdslejren.
Deltagerne var jævnaldrende og kom fra mange forskellige erhverv og samfundslag. Der var kontorister, landmænd, studerende, forretningsfolk, lærere og maskinarbejdere.

Lejrdeltagerne blev vækket klokken halv seks næste morgen. Der var ikke mulighed for at tage fem minutter mere i halmen, for arbejdsformanden blev ved at stå og råbe højt og ubarmhjertigt, indtil alle var stået op.
Dagen startede med morgengymnastik ude på gårdspladsen. Bagefter var der morgenvask med tilhørende vandpjaskeri i vaskerummet, og derefter gik turen til gårdens store vognport, som fungerede som lejrens spisestue. Her blev der serveret havregrød og rugbrødsklemmer. Efter morgenmaden begav arbejdsstyrken sig ned til engen.
De fleste var uvante med fysisk arbejde og tog i begyndelsen noget kejtet på arbejdsredskaberne, men da alle viste stor vilje, skred arbejdet efterhånden godt fremad. På trods af det hårde arbejde forblev humøret højt og arbejdsglæden intakt. Fælles for dem alle var glæden ved at gøre nytte.
Arbejdet i engen sluttede klokken to om eftermiddagen, hvorefter alle traskede trætte og snavsede tilbage til lejren.

Resten af eftermiddagen gik med at lytte til foredrag. Om aftenen var der underholdning med sang, oplæsning og taler.

Der opstod hurtigt et fantastisk kammeratskab i lejren. Dagene vekslede mellem hårdt fysisk arbejde fra tidligt om morgenen til først på eftermiddagen og foredrag med åndeligt, kulturelt eller politisk indhold resten af eftermiddagen. Til tider endte disse foredrag i vilde diskussioner. Især foredraget om *Det sønderjyske spørgsmål* fik sindene i kog. Foredragsholderen, som tydeligvis var meget idealistisk, gik ind for grænseflytning mod syd efter krigen. Til trods for at der var mange gode og vægtige argumenter for en sådan flytning, havde mange af de unge svært ved at følge hans tanker. De fleste af dem gik ind for folks selvbestemmelsesret, akkurat som alle andre frihedselskende mennesker gjorde, og de mente, at lige præcis selvbestemmelsesretten ville blive knægtet, hvis man flyttede grænsen mod syd mod flertallet af den sydslesvigske befolknings vilje.

Hen mod slutningen af opholdet gik det op for Martin, at det i virkeligheden ikke var det samfundsnyttige arbejde, der havde været det vigtigste for ham, men derimod det personlige udbytte. Samværet med de andre lejrdeltagere og de indbyrdes diskussioner havde været værdifulde for hans personlige udvikling.

Få dage efter Martin var kommet hjem fra arbejdslejren, kom Puk en aften på besøg for at aflevere nogle illegale blade. Martin kunne fornemme, at Puk havde noget på hjerte.
”Kunne du ikke tænke dig at være med i noget?” kom det pludselig fra Puk.
”I hvad?”
”Sabotage.” Ét var at læse om sabotagen og glæde sig over, at nogen udførte den, noget helt andet var selv at skulle være med til at udføre den.
”Du kan jo tænke over det. Jeg kan måske skaffe dig i forbindelse med nogen,” sagde Puk og forsvandt derpå hurtigt igen.
Martin prøvede at finde ud af, hvorfor han følte sig så utilpas ved tanken om at være med i sabotagearbejdet. Var det mon fordi, han i virkeligheden frygtede, hvad der kunne overgå ham. Han vidste kun alt for godt, hvad en tilfangetagelse førte med sig. Gestapos metoder var velkendte. Nogle gange brækkede de for eksempel folks fingre og trak fingerneglene af. Tanken var ikke til at holde ud. På den anden side tænkte han også, at det ville være fejt af ham at sige nej.
Et par dage senere tog Martin hen til Puk for at meddele ham, at han ønskede at deltage aktivt i sabotagearbejdet.
Han åndede lettet op, da han fik at vide, at Kurt var sabotageleder. Kurt var nemlig en af hans gamle spejderkammerater og havde tilmed en fortid som

sekondløjtnant.

Der gik ikke lang tid, før Martin kom med ud til mindre sabotageopgaver. Han var med, når der skulle afhentes sprængstof i vejvæsenets aflåste skure rundt omkring i distriktet, og han deltog i rekognosceringerne, der gik forud for en sabotagehandling. Kurt deltog for det meste sammen med Martin. Han virkede altid meget fattet. Man fik det indtryk, at faremomentet overhovedet ikke eksisterede for Kurt. Hans ro smittede af på Martin i en sådan grad, at han glemte alle betænkeligheder. Hvis Kurt en sjælden gang ikke var med, vendte utrygheden straks tilbage. Forud for hver enkelt sabotagehandling gik der altid en omhyggelig forundersøgelse. Der skulle først og fremmest findes ud af, om den pågældende virksomhed arbejdede for tyskerne. Hvis den gjorde, var opgaven at undersøge, hvad den fremstillede. Man indhentede oplysninger fra flere forskellige pålidelige kilder og videresendte dem til hovedledelsen i København. Det var i sidste ende hovedledelsens opgave at tage stilling til, om der skulle laves sabotage mod en virksomhed.

Kapitel 4

Martin stak hovedet indenfor i havehuset hos Kurt. Da han så, at Kurt sad og talte med to mænd, som han ikke kendte, trak han sig straks tilbage. Det var en uskreven lov, at ingen måtte vide mere end højst nødvendigt.
”Hov! Vent lige lidt!” råbte Kurt. ”Det var godt, du kom. Kan du ikke have en af de to fremmede her boende hos dig i nat. De er netop faldet ned fra himlen og skal videre i morgen tidlig. Jeg vil hurtigst muligt gå i gang med at fremskaffe fagforeningsbøger og andre vigtige papirer til dem.”
Martin stirrede respektfuldt på de to fremmede. Han havde hørt så meget om faldskærmsfolkenes modige bedrifter. Det var næsten for meget af det gode, at han skulle opleve at stå ansigt til ansigt med to af dem.
”Hellere end gerne, hvis han vil tage til takke med en harmonikaseng, en lagenpose og nogle tæpper,” svarede Martin glædestrålende.
Da de havde aftalt, hvornår Martin skulle stille med sin gæst næste morgen, forlod han og den fremmede havehuset.

Martin og hans gæst, som kaldte sig Kjølstrup, sad og hyggede sig med et par pilsnere hjemme i Martins lejlighed. Kjølstrup virkede meget reserveret, hvilket hans betroede hverv jo også krævede af ham. Det var tydeligt for Martin, at Kjølstrup befandt sig godt ved

at komme i snak med en ligesindet. Han tøede efterhånden mere og mere op og begyndte oven i købet at fortælle lidt om sig selv.
”Jeg har gået på kursus i England. Englænderne er enestående at arbejde sammen med. De har taget krigen med en knusende ro, ikke engang de store bombardementer kunne bringe dem ud af fatning. Da jeg var færdiguddannet, blev jeg sendt til Danmark. Formålet med mit besøg behøver jeg formentlig ikke gøre rede for. Sig mig, har du været soldat?”
”Ja, i 1936, og så blev jeg indkaldt igen i september 1939, da krigen startede. Jeg havde kort forinden søgt hæren om udrejsetilladelse til Tyskland og Schweiz. Pudsigt nok fik jeg både udrejsetilladelsen og indkaldelsesordren samme dag og af samme betjent. Hvis jeg skal være helt ærlig, så var jeg nu ikke specielt glad for tanken om at komme i krig og måske blive lemlæstet eller i yderste konsekvens dræbt. Men på den anden side, så følte jeg også, jeg var nødt til at komme i trøjen sammen med mine kammerater. Eftersom der var meget travlt i manufakturforretningen, så vidste jeg på forhånd, at min chef nødigt ville undvære mig. Jeg fik dog hurtigt overbevist mig selv om, at det ikke skulle have indflydelse på min beslutning.
Jeg kom til kantonnementet i Sydsjælland, hvor vi trænede alarmeringsøvelser om natten. Det gjaldt om hurtigst muligt at komme i stilling nede ved kysten. Vi skulle fingere at sprænge broer og sænke skibe i havneindløbet. For vores skyld kunne der godt

komme en invasion. Den ville i hvert fald få en varm modtagelse! Vi fik også undervisning, hvor officererne blandt andet forsikrede os om, hvor svært det var at foretage en invasion på Sjælland, da der kun er meget få steder, hvor vandet er så dybt, at krigsskibene kan komme tæt nok på stranden til at beskyde kystforsvaret, mens tropperne går i land.
Da der ikke skete noget, begyndte vi efterhånden at kede os. Min årgang blev da også sendt hjem til jul."
"Troede I på, at I skulle forsvare Danmark i tilfælde af angreb?"
"Både ja og nej. Der var visse ting, der tydede på, at vi ikke skulle forsvare os for alvor. For eksempel hørte jeg om en lyttepost med maskingevær, som havde fået ordre til at melde til vagtkommandøren, hvis der kom fremmede flyvere sydfra. Vagtkommandøren skulle så vække garnisonskommandanten, som derefter skulle rapportere til generalkommandoen, der så igen skulle sætte sig i forbindelse med krigsministeriet, og jeg antager, at ministeriets ordre derefter skulle følge samme vej tilbage. Der var under alle omstændigheder ikke nogen tvivl om, at flyverne ville være over alle bjerge, inden ordren til at skyde nåede frem.
Pludselig kom der en udtalelse fra regeringen og Rigsdagen om, at vi skulle forsvare vores neutralitet med *alle-til-rådighed-stående-midler*."
"Det må have været mærkeligt for jer herhjemme den 9. april, da I pludselig fandt ud af, at landet var blevet besat, nærmest uden modstand."

”Ja, det kan du lige stole på! Jeg glemmer det aldrig. Først troede jeg ikke på det. Da alvoren langt om længe gik op for mig, kørte jeg hen på politistationen. Her traf jeg nogle af mine soldaterkammerater, som var kommet i samme ærinde som jeg. Vi bad om at få en indkaldelsesordre med det samme, men overbetjenten, som var meget bevæget over vores initiativ, bad os blot gå hjem igen. Vi forstod ingenting og følte os faktisk forrådt.
Jeg var helt desperat. Pludselig følte jeg, at der var noget, der betød mere for mig end mit liv. Den følelse havde jeg aldrig haft før. Men nok om det. Jeg aftalte med en kammerat, at vi skulle forsøge at flygte til Sverige og derfra prøve at komme videre til Norge. I Norge havde de nemlig taget kampen op. Hvis vi ikke kunne få lov til at kæmpe mod tyskerne i Danmark, så måtte vi opsøge dem, hvor der var mulighed for det.
Vi pakkede pas og soldaterbøger ned, hævede penge i banken og fandt nogle gamle guld- og sølvmønter frem, da vi havde hørt, at svenskerne ikke ville tage imod danske pengesedler. Derefter begav vi os af sted. Jeg kan huske, det var søndag og øsende regnvejr.
Desværre havde vi ikke heldet med os. Fiskerne nægtede at sejle. Årsagen var, at tyskerne havde sat plakater op ved alle fiskerlejer med advarsel om, at det var forbundet med stor livsfare at sejle ud. Vi forsøgte os flere steder langs kysten, men med samme nedslående resultat.

På et tidspunkt faldt vi i snak med en ældre mand, som fik lokket planerne ud af os. Han blev ret ophidset og sagde, at det var fejt at stikke af netop nu, hvor der var brug for os. Vi protesterede og forsøgte at forklare ham, at det jo netop var, fordi vi ville kæmpe mod fjenden, vi havde besluttet at tage til Norge. Han holdt hårdnakket fast i, at det var her i vores eget land, vi skulle yde en indsats.
For at gøre en lang historie kort, så endte det hele med, at vi aldrig nåede vores mål. Vi kunne måske være kommet over sundet, hvis vi havde stjålet en båd, men det havde vi ikke lyst til."
"Rørende historie! Jeg kan kun sige, at det ville glæde mig, hvis der havde været mange flere med samme opfattelse som jer. Jeg kan jo nok forstå, at I ikke havde det godt med jer selv, men du skal nu heller ikke tro, at det var morsomt for os andre. Nogle bebrejdede os Danmarks holdning, mens andre trøstede os. De klappede os på skulderen og sagde, at vi jo ikke kunne gøre for det. Det var faktisk det værste. Men hvordan reagerede folk i al almindelighed herhjemme?"
"De fleste fik et chok, da Danmark blev besat, men da folk efterhånden var kommet sig af den første forskrækkelse, startede diskussionerne om, hvem der havde ansvaret for katastrofen, og om der var blevet begået forræderi den 9. april. Luften svirrede med beskyldninger og fordømmelser. Der gik da heller ikke lang tid, før ledende politikere indså, at det eneste rigtige var at stå sammen. Der blev derfor dannet

en samlingsregering, som repræsenterede praktisk talt hele befolkningen, naturligvis undtaget nazisterne. Der blev endvidere dannet et samlende organ, Dansk Ungdomssamvirke, som skulle forene alle danske ungdomsforeninger, politiske så vel som upolitiske. Dansk Ungdomssamvirke skulle gøre den danske ungdom nationalt bevidst. Kampen om det nationale sindelag foregik ved folkemøder, hvor der var arrangeret taler, sang og studiekredse om historiske emner.

Jeg var, som så mange andre, rasende på dem, der havde ansvaret for den 9. april, så derfor meldte jeg mig straks til at yde en indsats, da Dansk Ungdomssamvirke blev stiftet. Arbejdet i ungdomssamvirket var meget lærerigt for mig. Jeg oplevede blandt andet, hvordan skarpe politiske skel blev ophævet. Unge, som tidligere ikke havde kunnet være i stue sammen på grund af deres vidt forskellige politiske opfattelser, sad nu pludselig og samarbejdede i fred og fordragelighed.

En af vores opgaver var at arrangere alsangsstævner, hvor flere tusinde mennesker samledes blot for at synge sammen. Det var en fascinerende oplevelse. Sangen forenede os i et helt unikt fællesskab – et fællesskab, som jeg var stolt af at være en del af.

Vi arrangerede også folkemøder med taler. På disse møder blev der sagt mange fornuftige og sandfærdige ting, som for eksempel *vi må holde sammen, vi er alle i samme båd, samhørighedsfølelsen skal smede os sammen i en ubrydelig enhed, uden samfundssind*

kan vi ikke komme frelste igennem disse vanskelige tider…
I virkeligheden var det så som så med at vise samfundssind. Det blev blandt andet afsløret af daglige avisoverskrifter som *Kendt forretningsmand idømt bøde på 500.000 kroner for vareåger, Pølsefabrikanter dømt for at have blandet hestehoveder og sejlgarn i deres pølser, Entreprenør idømt bøde på 2 millioner kroner for falsk opgivelse af krigsfortjeneste.* Ja, jeg kunne blive ved. Men, akkurat som det er med et isbjerg, så kom langt den største del aldrig frem i dagens lys. Næsten alle, der havde andet end deres egen arbejdskraft at sælge, tjente masser af penge på Værnemagten, og det endda med samlingsregeringens billigelse. Det hed sig ganske vist, at krigsindtægter skulle bogføres på en særlig konto. Det var vel meningen, at pengene skulle afleveres til staten efter krigen. Men tænk for eksempel på det kontante salg til de tyskere, der handlede i butikkerne, det blev i hvert fald ikke bogført på en særlig konto. Du må kalde mig Mads, hvis ikke de næringsdrivende og deres revisorer til sin tid finder en udvej på problemet. De skal nok finde ud af at tilsløre en solid procentdel af deres krigsfortjeneste. Og tror du så ikke, at den arbejdsløse vil blive bitter og føle sig svigtet?"
"Jo! Det vil i hvert fald være menneskeligt at reagere sådan. Men hvilket standpunkt har I andre taget?"
"Vi blev et diskussionsobjekt. Ungdommen er blevet diskuteret i en uendelighed, i pressen og ved møder.

Man sagde på den ene side, at ungdommen var ansvarsbevidst og sund, og på den anden side at den var ligeglad og usædelig. Ja, der har endda også været møder, hvor man fokuserede på den stigende ungdomskriminalitet. Men tror du, at nogen har talt om, at kriminaliteten hos den ældre generation også er steget? Nej! De unge straffes, selvom de kun laver små forseelser. De ældre benytter sig blot af tekniske hjælpemidler, såsom indviklet regnskab, dygtige rådgivere og gode forbindelser. I de fleste tilfælde slipper de, selvom deres forbrydelser er langt værre end ungdommens.
Der er også blevet talt meget om de unges dårlige interesser, om deres udskejelser og usædelighed. Men tænk lige på, hvem det er, der lefler for ungdommens svagheder. Det er netop den ældre generation, for eksempel restauratører, filmdirektører og redaktører af kulørte blade. De er åbenbart ikke klar over, at så længe de går foran med et dårligt eksempel, så kan deres krav om renhed hos ungdommen ikke blive honoreret. De kan lave så mange ungdomsorganisationer, de vil, men hvis ikke den overvejende del af den ældre befolkning for alvor går foran med et godt eksempel, så bliver ungdommen ikke bedre."
Martin havde efterhånden talt sig varm. Han tav et kort øjeblik og kiggede lidt flovt på sin gæst.
"Ja, du må undskylde, hvis jeg trætter dig. Men det var jo sådan set dig selv, der spurgte. Du må forstå, at jeg ikke vil give mig ud for at være fejlfri. Jeg har